

Veiðigjöld forsendur, áhrif og skipting

Daði Már Kristófersson

Prófessor

Háskóli Íslands

HÁSKÓLI ÍSLANDS
HAGFRÆÐIDEILD

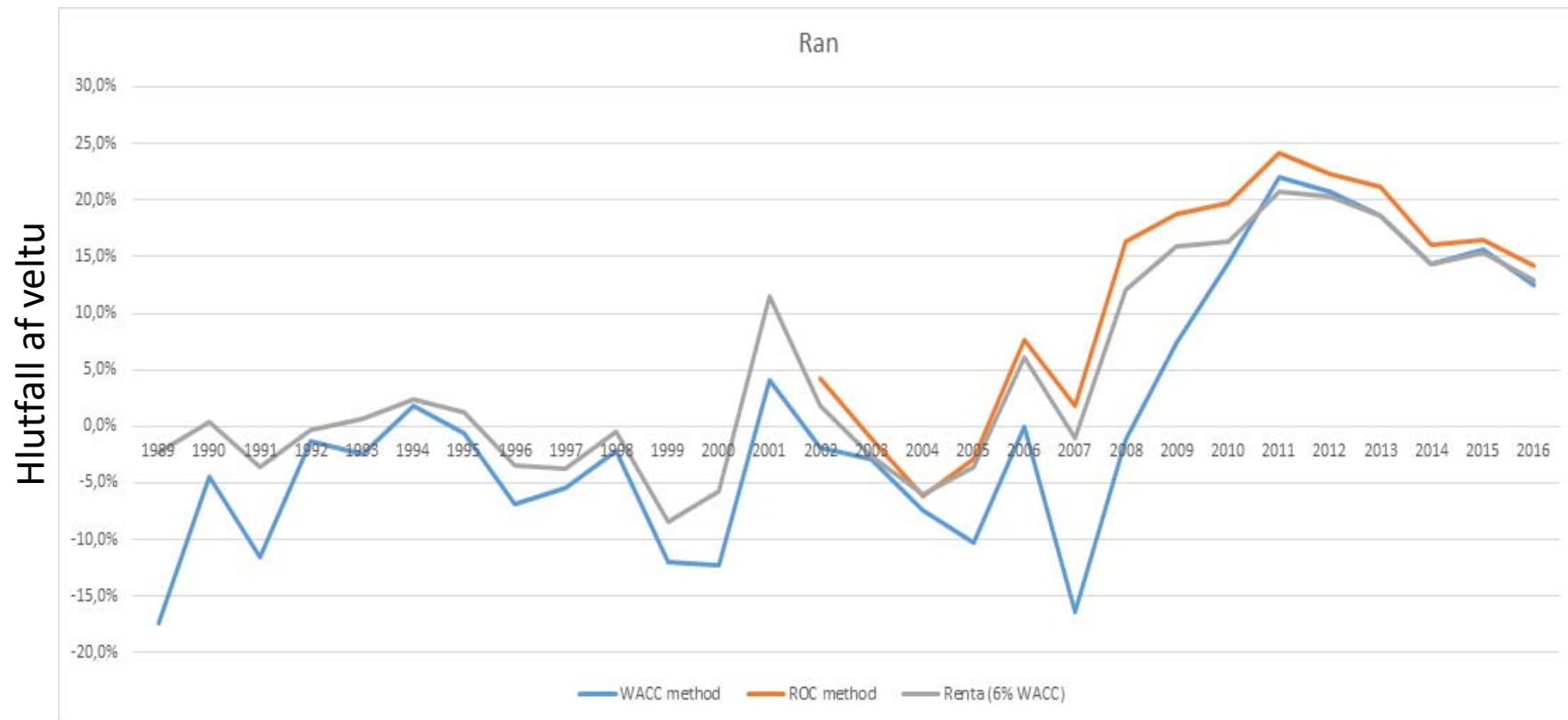
Hvað er renta (economic rent)

- Tekjur umfram eðlilegt endurgjald fyrir framleiðsluþætti
  - Aðföng
  - Vinnuafli
  - Fjármagn (þ.m.t. þóknun til eigenda)
- Að gefnum vissum skilvirkni skilyrðum (t.d. fullkomin samkeppni) á renta í rekstri ekki að geta verið viðvarandi
  - laðar að sér nýja frameiðendur

Umfang rentu á Íslandi

Hvers vegna auðlindagjöld?

- Skilvirk skattlagning
- Endurheimt kostnaðar
- Endurheimt rentu af „sameiginlegum eignum“ þjóðarinnar
- „Sanngjörn“ skipting rentu

Raunveruleiki auðlindanýtingar

- Erfitt að greina auðlindaarð frá öðrum uppsprettum arðs
  - Hagnaður, aðstöðurenta, kostnaður fastra framleiðsluþátta, arður af markaðsstarfi...
- Margbreytileiki einkennandi
  - Mismunandi auðlindir
  - Nýtingaraðilar
  - Aðstæður...

Skattlagning rentu

- Auðlindagjöld (tekjuskattar/magnngjöld)
  - Einföld í innheimtu
  - Óskilvirk ef gæði auðlinda eru ólík (en óskertur hvati til hagræðingar)
  - Geta komið í veg fyrir nýtingu þjóðhagslega hagkvæmra jaðarkosta
- Rentugjöld
  - Geta tekið tillit til mismunandi gæða auðlinda
  - Koma síður í veg fyrir nýtingu jaðarkosta
  - Flókin í innheimtu
  - Geta dregið úr hvata til nýsköpunar/hagræðingar
- Öll skattlagning leiðir til þess að hvatinn til að leita nýrra auðlinda minnar (alltaf eitthvert allratap)

Skattlagning auðlindarentu

- Erfitt að mæla rentu
    - Hvað eru:
      - Tekjur
      - Kostnaður
      - Fjármagnspörf
      - Fjármagnskostnaður
  - Hvaða gögn á að leggja til grundvallar
    - Gögn frá einstökum nýtingarverkefnum eða aðilum eða heilum atvinnugreinum
    - Samtímagögn eða eldri gögn
- Hvati til “hagræðingar”
gagna til að sleppa við
skatt

Gallar auðlindagjaldtöku

- Eykur hagræðingarkröfu/prýsting
- Hagnaðarvon er sterkur hvati til nýsköpunar – einnig á sviði fiskveiða og vinnslu
- Erfitt að gera gjaldtöku þannig úr garði að hún hafi ekki áhrif á hvatann til að leita nýrra leiða til að skapa arð með nýtingu náttúrugæða – sköpun auðlinda

Núverandi lög um veiðigjald

(EBT veiða og vinnslu að hluta)*gjaldhutfall

- Stuðst við gögn frá Hagstofu Íslands
  - Álagning veiðigjalds fyrir fiskveiðiárið 2017/2018 mundi byggja á rekstrargögnum ársins 2015
- Veiðum og vinnslu slegið saman að hluta (20% í uppsj og 5% í botnfiski)
- Stuðst við meðaltöl fyrir botnfisk og uppsjávarfisk
- Afkomuígildi notuð til að dreifa milli tegunda

Gallar núverandi kerfis

- Of gamlar upplýsingar
  - Byggir á skattagögnum sem nýust geta verið 20 mánaða
  - Sjávarútvegur háður miklum breytingum á skömmum tíma
- Ófullkomin dreifing
  - Dreift með afkomuígildum (hlutfallsegri framlegð)

Hverjir borga veiðigjald?

Gjaldupphæð	Fjöldi	Hlutfall	Meðal gjald*	Hlutfall
18-600 milljónir	30	3%	3,639	79%
10-18 milljónir	18	2%	264	6%
5-10 milljónir	33	3%	251	5%
1-5 milljónir	103	10%	259	6%
0-1 milljón	803	81%	176	4%
Heild	987	100%	4,590	100%

*Milljónir króna

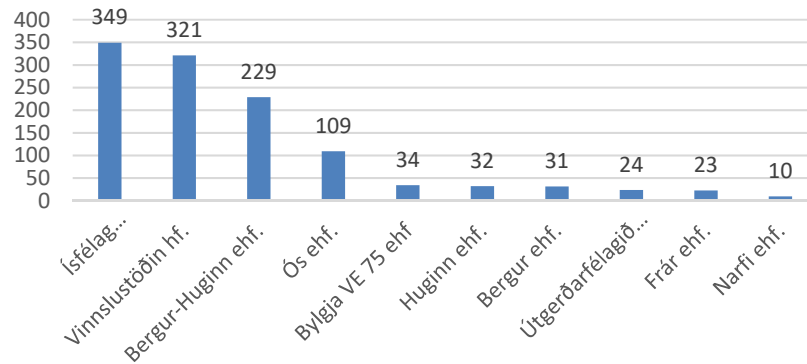
Veiðigjöld 17/18 - heild

- Heildarupphæð: 11.209 mkr.
- 959 greiðendur
- 11 aðilar greiða rúman helming
- 15 aðilar greiða 60%
- Hæsti greiðandi HB Grandi: 1.107 mkr. (9,26%)
- Lögaðilar í Vestmannaeyjum: 1.181 mkr. (10,54%)

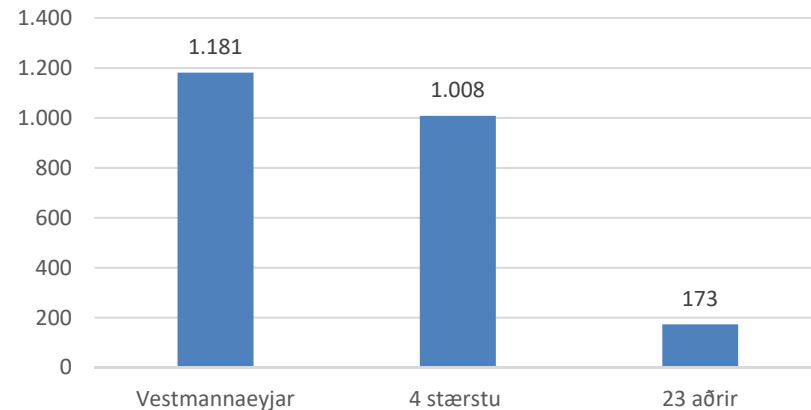

Vestmannaeyjar – Fyrirtæki í Eyjum

Álögð veiðigjöld í Eyjum - mkr. (+10 mkr.)
17/18

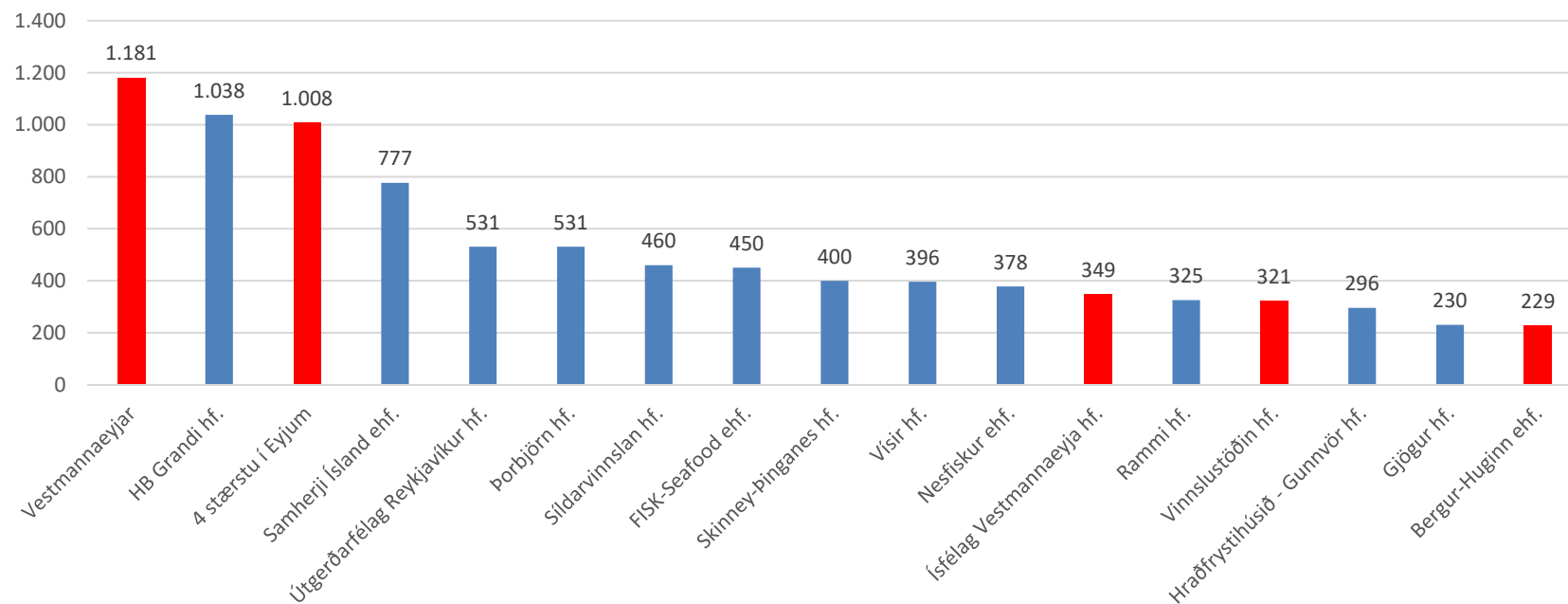
Álögð veiðigjöld í Eyjum. mkr. 17/18

Ísland – 15 stærstu + Eyjar

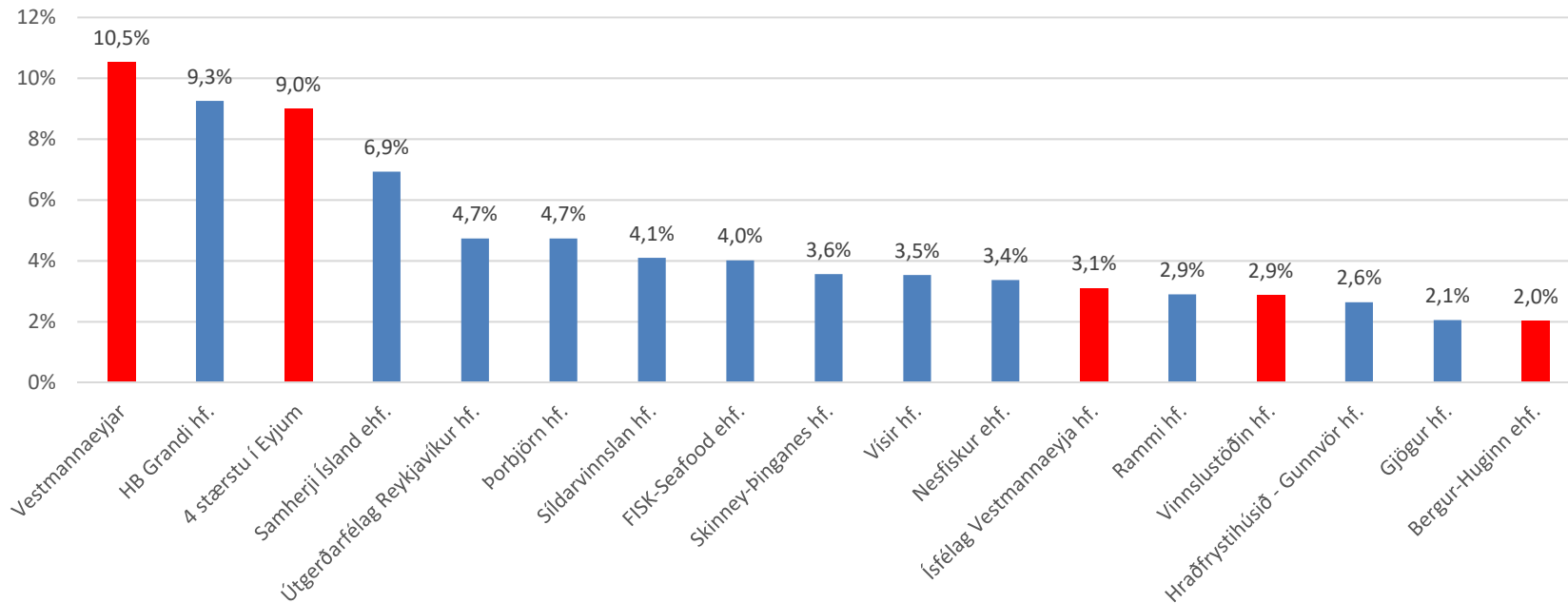
15 gjaldahæstu. 17/18. + Vestmannaeyjar og 4 stærstu í Eyjum

Ísland – 15 stærstu + Eyjar

15 gjaldahæstu. 17/18. + Vestmannaeyjar og 4 stærstu í Eyjum

Nýtt frumvarp

- Byggir á hlutdeild í reiknuðum hagnaði
- Reiknað við borðstokk
- Álagning færð til almannaárs
- Ríkisskattstjóri sér um útreikning á grundvelli gagna sem aflað er með skattframtali
- Fiskistofa sér um álagningu og innheimtu

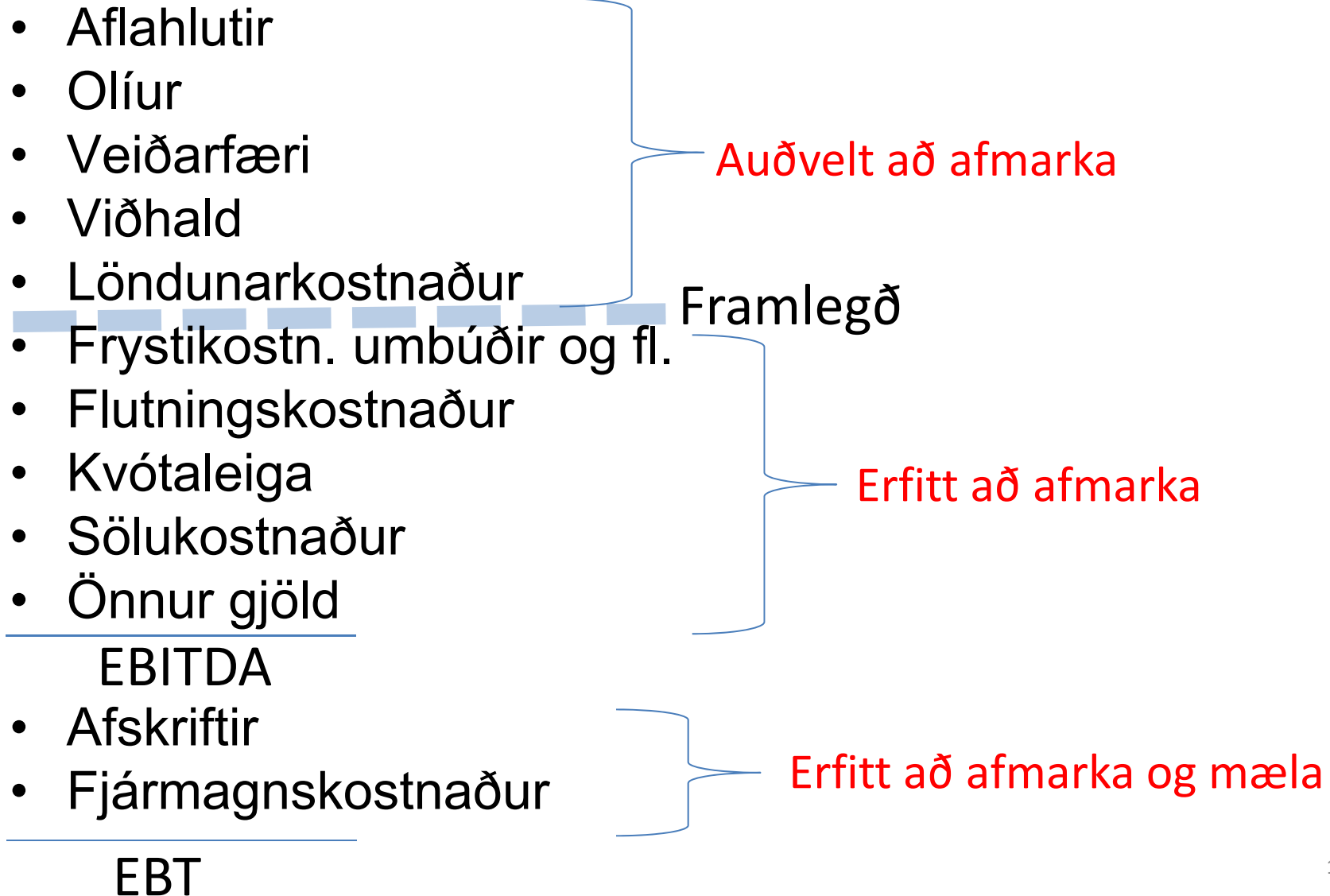

Kostir og áskoranir

- Kostir
  - Nær í tíma
  - Einungis lagt á veiðar
  - Tekur betur tillit til afkomu
  - Alfarið á hendi innheimtu og eftirlitsaðila
- Áskoranir
  - Krefst mats á föstum kostnaði sem erfitt er að afmarka
  - Krefst aðskilnaðar veiða og vinnslu hjá vinnsluskipum

Mælingavandamál

Mat á föstum kostnaði

A. Mat á grundvelli húfvirðis

- Kostir: Hefur verið gert lengi og er viðurkennt
- Gallar: Byggir á gögnum sem verða til með samningum milli einkaaðila safnað er með óformlegum hætti.

B. Mat á grundvelli afskrifta

- Kostir: einfalt og öll gögn fyrirliggjandi í skattframtölum
- Gallar: ekki víst að afskriftir lýsi fjármagnskostnaði nægilega vel

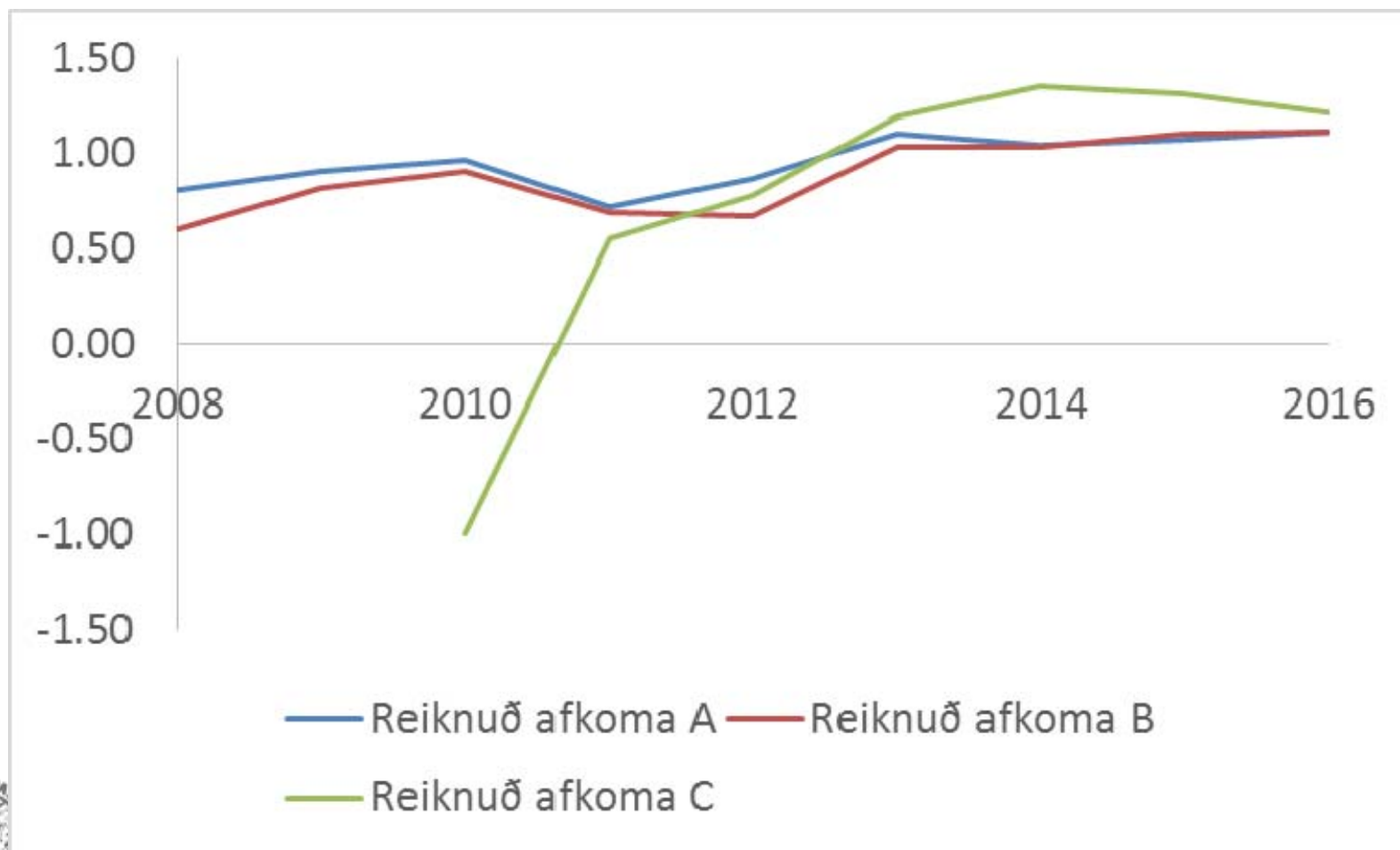
C. Mat á grunvelli meðaltalsfjármagnskostnaðar

- Kostir: einfalt og öll gögn fyrirliggjandi í skattframtölum
- Gallar: ekki endilega lýsandi fyrir heildar fjármagnskostnað og verðbreytingafærslur gallaður mælikvarði

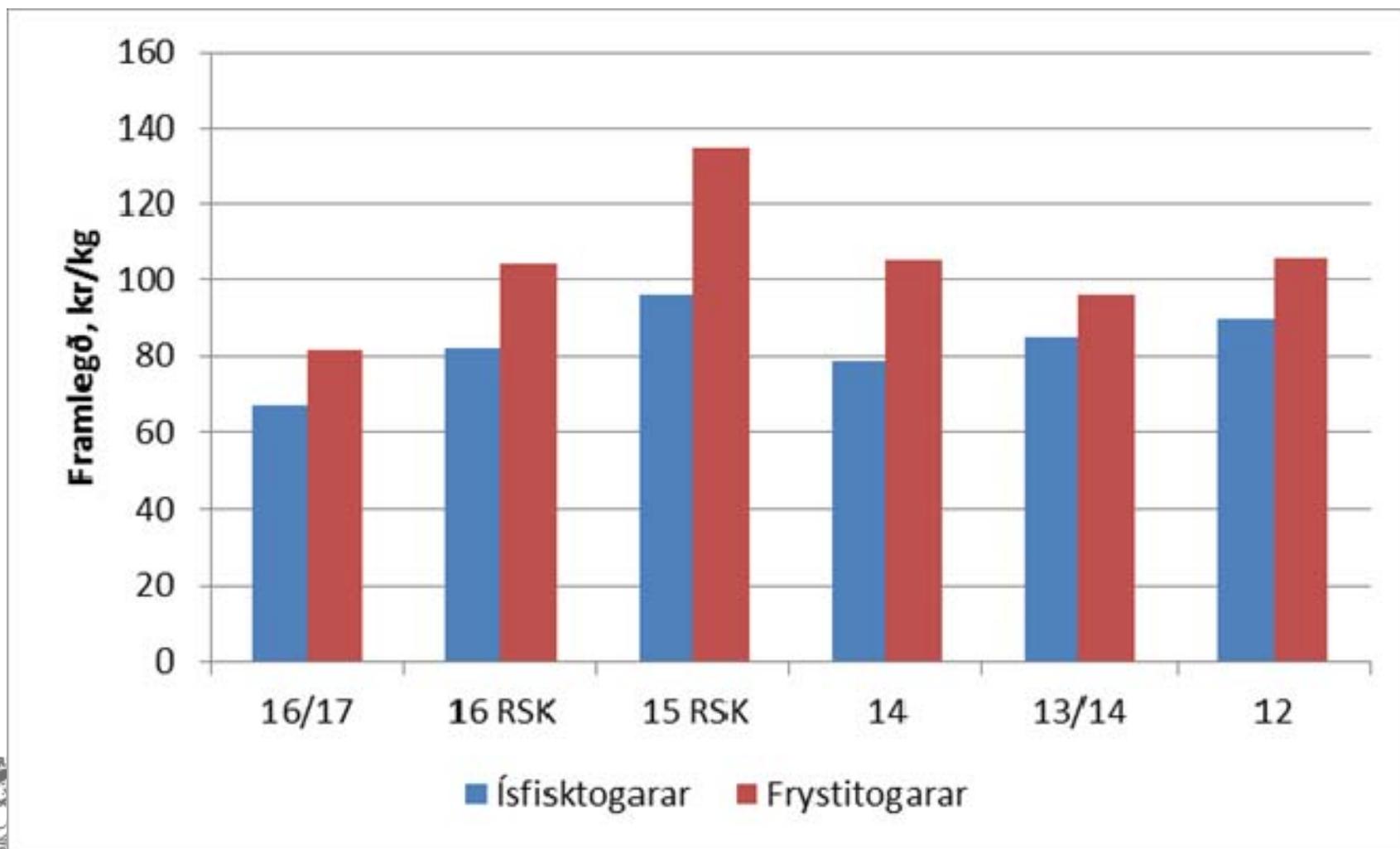

Mat á föstum kostnaði

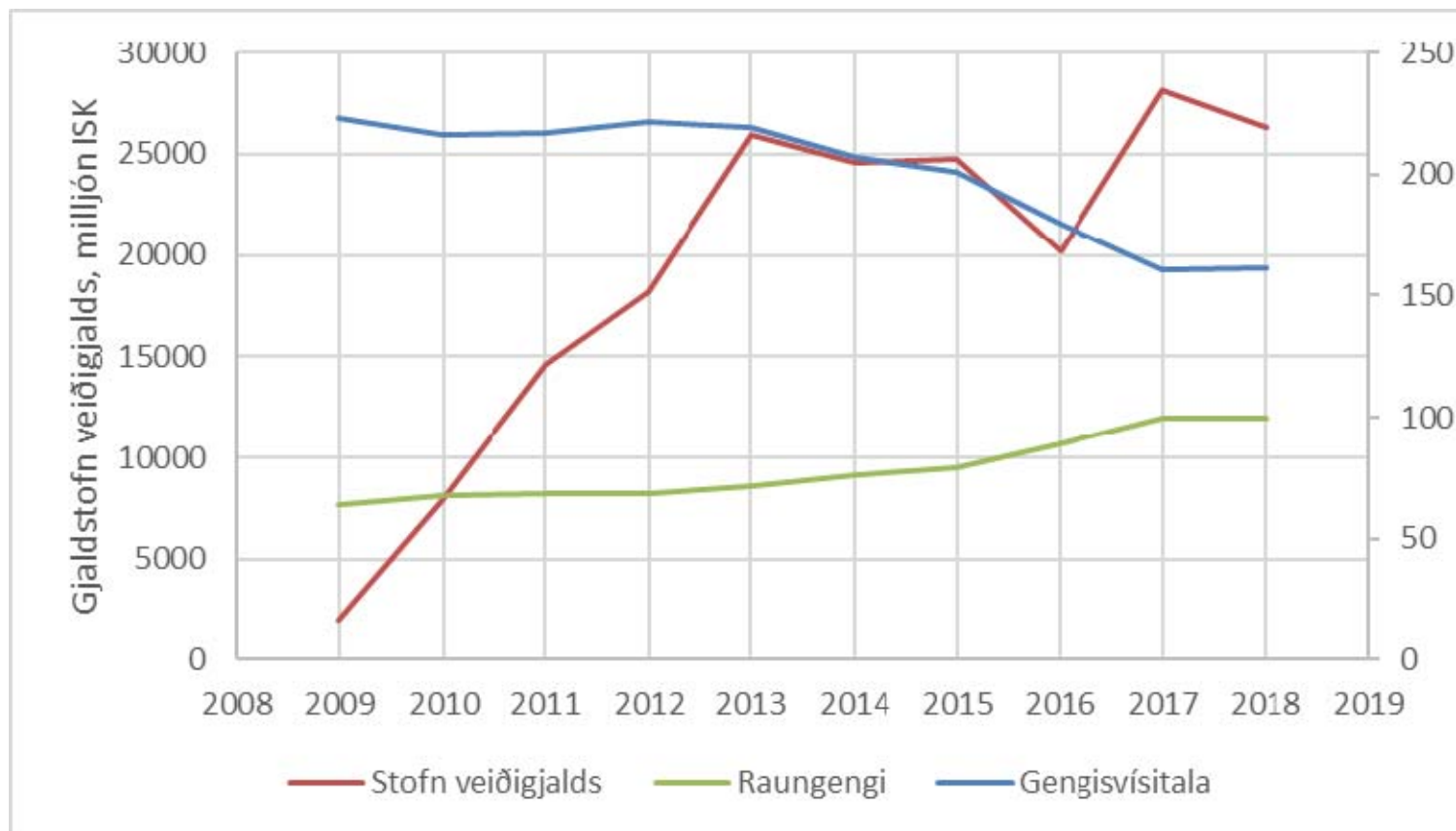

Veiðar vinnsluskipa

Veiðigjald og ytri skilyrði

Hlutfall framlegðar og aflaverðmæti

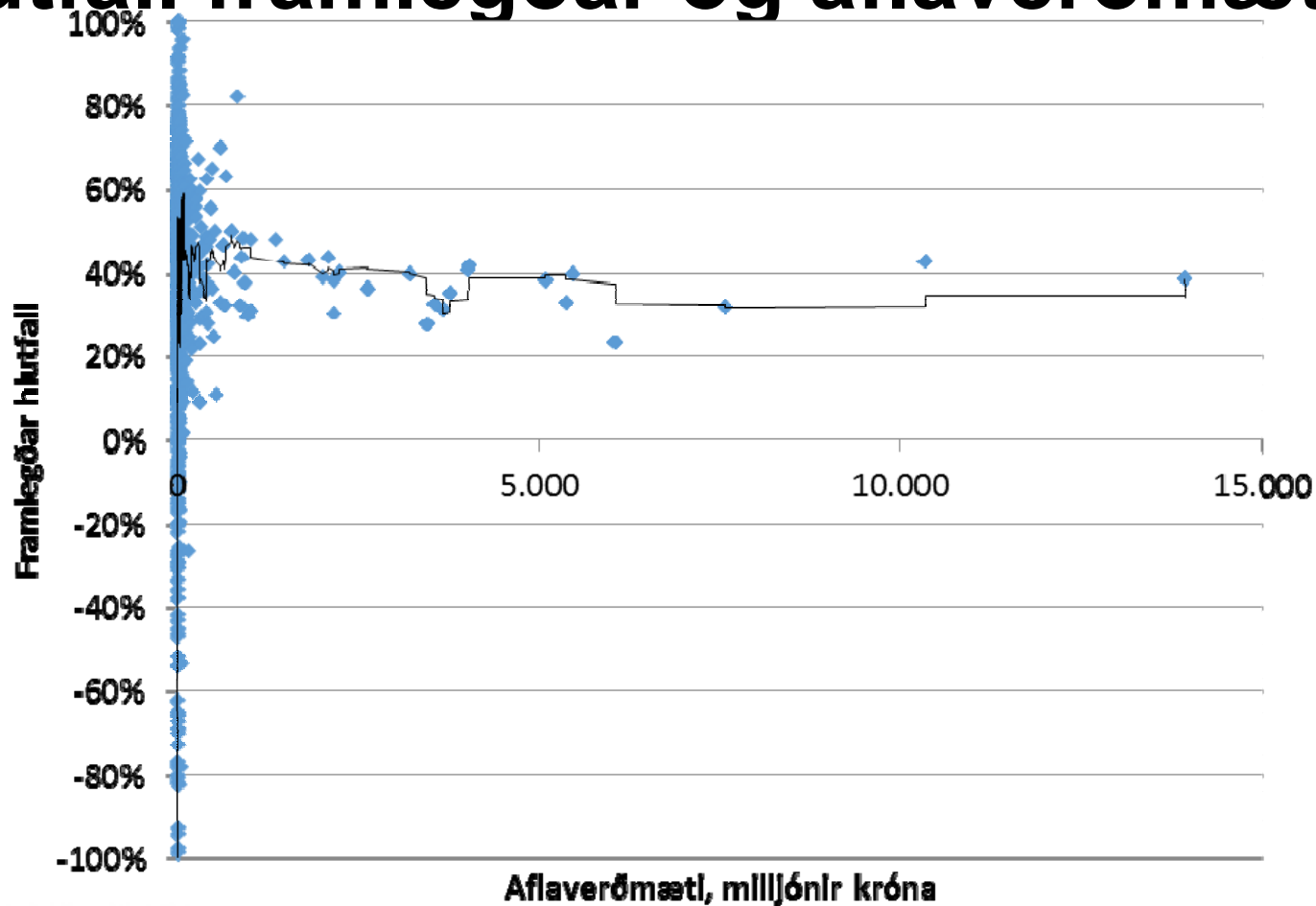
Úr gögnum RSK – sundurliðunarblað útgerða með skattframtali

Aflaverðmæti í milljónum	Fjöldi	Framlegð meðaltal	Staðal-frávik	Lágmark	Hámark
undir 1	65	-96%	211%	-1093%	100%
1-5	379	27%	110%	-1948%	100%
5-10	224	39%	28%	-128%	100%
10-50	220	38%	24%	-82%	94%
50-100	80	49%	15%	10%	96%
100-500	102	42%	15%	-27%	68%
500-1.000	41	44%	14%	11%	82%
1.000- 5.000	65	37%	5%	28%	48%
5.000-10.000	23	33%	6%	23%	40%
Yfir 10.000	16	40%	3%	32%	43%

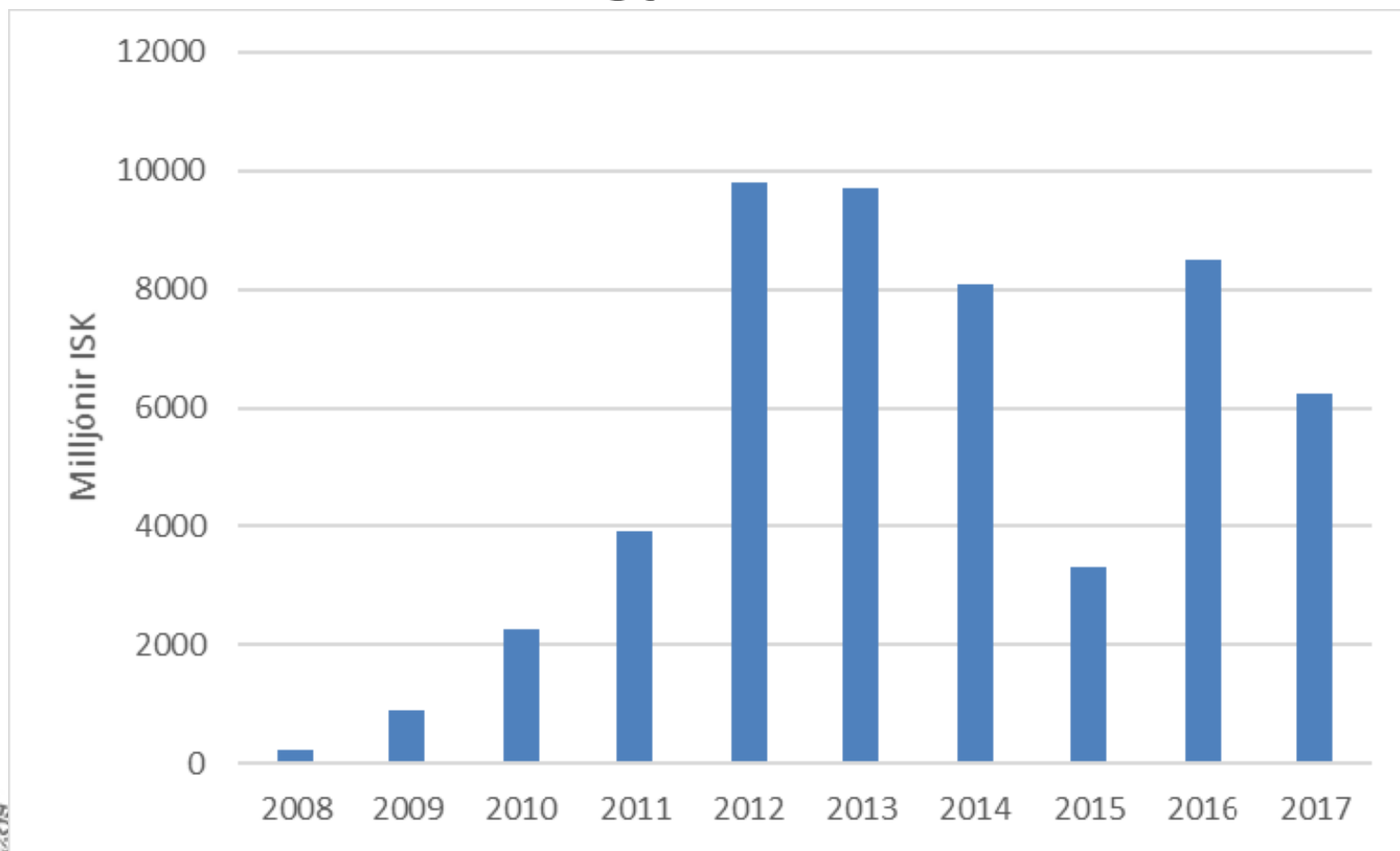
Hlutfall framlegðar og aflaverðmæti

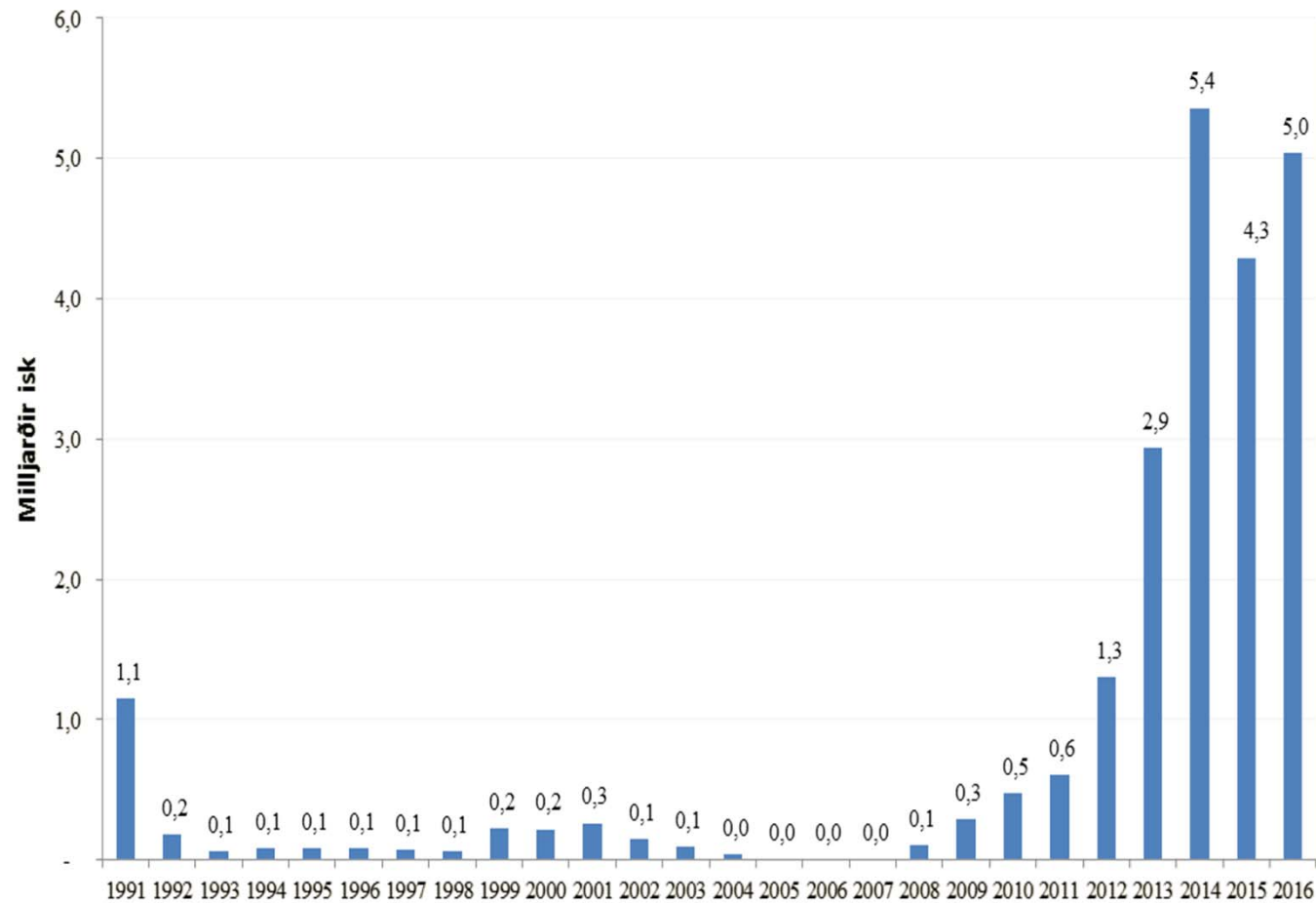

Veiðigjald Ísland

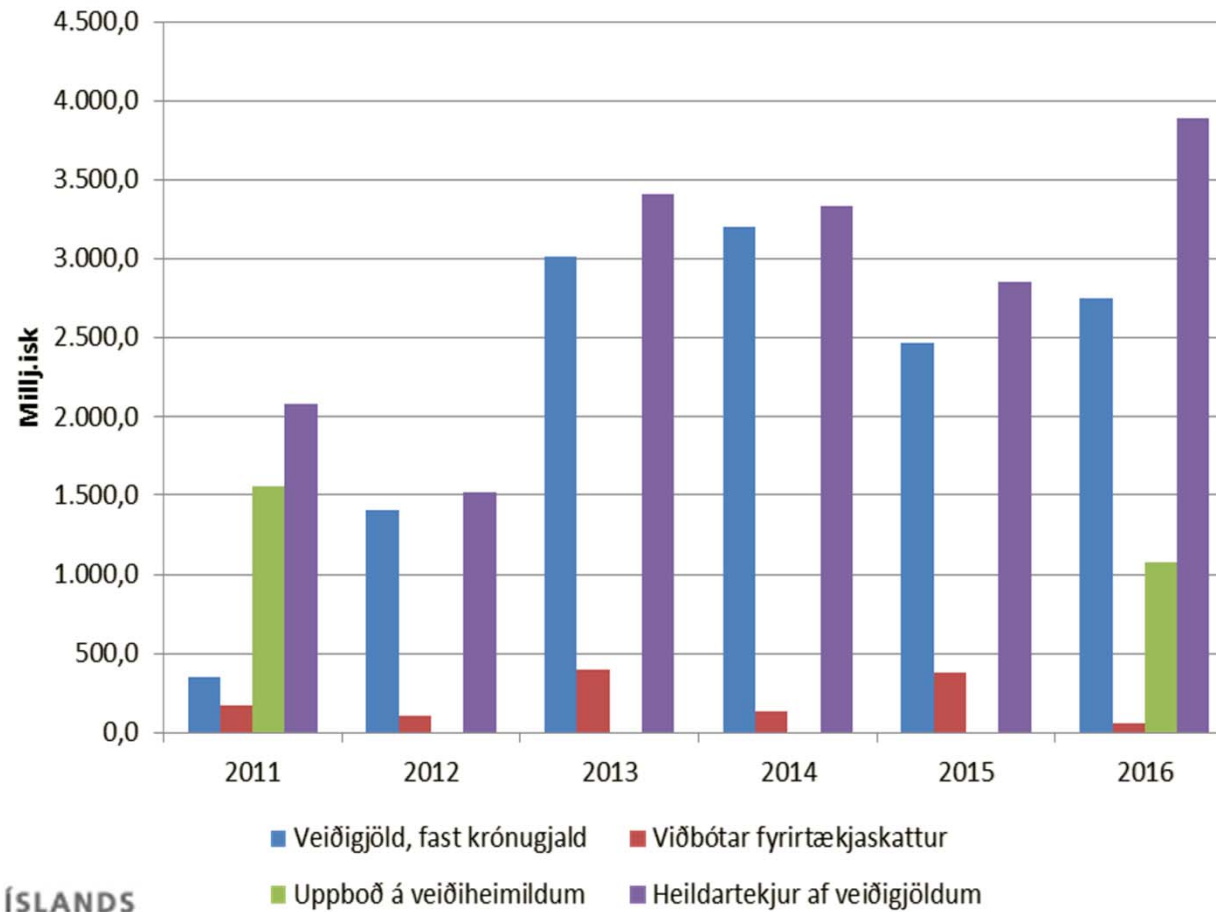

Veiðigjöld á Grænlandi

Veiðigjöld Færeyjar

Óleyst vandamál

- Ráðstöfun tekna
  - Ríkissjóður eða auðlindasjóður
- Skipting tekna
  - Skipting ábata (revenue sharing)
  - Hverjir tapa á skattlagningu rentu?

Hvers vegna ætti að deila tekjum?

- Neikvæð áhrif framseljanleika aflaheimilda á byggðapróun
- Óumflýjanleg áhrif hagræðingar á fjölda starfa í sjávarútvegi
- Sanngirnissjónarmið

Samantekt

- Fáar þjóðir farið í gjaldtöku af fiskveiðum
– Ísland, Grænland, Færeyjar (og Noregur)
- Erfitt að hanna gjaldtökukerfi sem mælir rentu rétt og bjagar ekki hegðun
- Draga úr hvata til að leita nýrra auðlinda og auka hagræðingarhvata
- Mikilvægt að ofskattleggja ekki
- Sterk rök fyrir deilingu tekna

